ԹԵՀՐԱՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 2

1896

ԹԷՀՐԱՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 2 № 16

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հրատարակւում է ամեն չորեքշաբթի օրերը

Տարեկան գինն է Թէհրանում 12 ղրան. վեցամսեան 6 ղ. Պարսկաստանի օտար քաղաքներր 15 ղ. վեցամսեան 8 ղ. Ռուսաստան 3 րուբլ. վեցամսեան 2 րուբլի. Օտար երկրներր 8 ֆրանք. վեցամսեան 5 ֆրանք: Հասցէ: Teheran Rédaction ASTGH-AREVELIAN

«ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆԻ» Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր բացի կիրակի եւ տօն օրերն:

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով. իւրաքանչիւր բառին 1 շահի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

...երկրորդ պարտականութիւն. Մենք ենք մեզ ստորացնողը. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Էնզէլիից. Նամակ Թէհրանից. Նամակ Հնդկաստանից. Նամակ ...թագրութեան. Կեանքի պատկերներ ...նանց շրջանից. Թղթակցութիւն Աստղ-Արեւելեանի Ռաշտ. Ամուսնութեան արգելութիւնը. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ—Հայկական Հարց. ՆԱՍԻՐԱԿԱՆ Պարսկաստանը Վեհ. Նասրեդին Շահի թագաւորութեան օրով: ...'ի Հայաստան.

ՄԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամեն անգամ, երբ Հայի կեանքի մէջ ...տուում է մի արտակարգ գործունէութիւն, ամեն անգամ երբ բնութիւնը ...ցաւալի թէ բերկրալի երեւոյթներ... նրա զգացմունքների վրայ ճնշում է ...ում, նա, իւր այդ զգացմունքները ...ած զլութիւնից ազատելու համար դիմում է եկեղեցու բարերար ազդեցութեանը: Այդտեղ հաւատում է գտնել իւր սրտի սփոփանքը, իւր մորմոքիչ ցաւերի սպեղանին և չէ սխալւում, չէ զղջում երբէք, այդ ժամանակ մի բարոյական զգացմունք տիրում է մարդկային ուղեղի վրայ և հետզհետէ սկսում է բառնալ անհետացնել կուտակուած տանջող շոգիները:

Պարսկաբնակ (առաւելապէս Թէհրանաբնակ) հայ գաղթականութեան վերջին օրերում կրած սոսկալի վիշտը, իր եզական Պաշտպանից զրկուելու նկատմամբ ժամանակին գուժելու դժբաղդութիւնն ունեցանք, այս անցեալ կիւրակէ այդ որբացած ժողովուրդը հաւաքուած էր Ս. Գէորգ եկեղեցում իւր Օգոստոսափառ բարերար և պաշտպան Նահատակ Շահինշահի համար հոգեհանգիստ կատարելու, մի անգամ հրապարակով յայտնելու այն անհուն կսկիծը այն ցաւն վիշտը, որով համակուած է այսօր և որքազան ազդեցութեան շնորհիւ թեթեւացնելու նրան:

Պէտք է խոստովանած, որ Փոխանորդ Հօր լուրջ կարգադրութեանց շնորհիւ այդ հոգեհանգիստը ազգային մի մեծ ցոյցի երեւոյթն ունէր և պատուաբեր լինելու որեւէ մանրամասնութիւնից զուրկ չէր.

Ն. Մեծ. Սադր-Ազամի կողմից ներկայ էր Վսեմ. Մուշդէշառ-էլ-Վզարէն 1) և ուրիշ շատ պատուաւոր պարսիկներ իսկ հայ գաղթականութիւնը իւր խուռն բազմութեամբ մանաւոր պատկառանք էր ներշնչում խորհրդաւոր տեսարանին:

Աշխարհ ամենայնը սկսելով առաջնորդական երաժշտութիւնը նւագում էր մի տխուր եղանակ. նրան արձագանք էր տալիս զգացուած ժողովրդի (մանաւանդ համեստ սեռի) հեկեկանքը ձայնը. բանազգօսիկ բան չը կար, բոլորը պարզ էին և ցոյց էին տալիս, որ բղխում են զգացուած անկեղծ սրտերից:

Փոխանորդ հայրը համառօտ կերպով բացատրեց օրւայ նշանակութիւնը և հրաւիրեց աղօթել նահատակ և ամենասիրելի թագաւոր Հօր հոգւոյ փրկութեան համար, աղօթել նաև Նորա Օգոստոսափառ ժառանգ Վեհ. Մուզաֆֆէրէդդին Շահի թանկագին կենաց համար և յուսալ, որ այդ կոնքն եւ նոյնքան բեղմնաւոր, նոյնքան սիրելի կը դառնայ պարսկահայի համար, որքան իւր ամենաչքնելի Նասրէդդին Շահ Կայսերը:

1) Ն. վսեմութիւնը 90 թւին Էրզրումի կոտորածի ժամանակ պարսից կոն. Գեներալն էր եւ այդ տխուր օրերում արդէն ցոյց է տւել իւր մարդասիրութիւնը

ՄԵՆՔ ԵՆՔ ՄԵԶ ՍՏՈՐԱՑՆՈՂԸ

Թէ պարբերական մամուլի և թէ առօրեայ կեանքի մէջ յաճախ սրտի նկատումներ որ մեր հոգեւորական դասի միջից դեռ արմատախիլ չէ եղել տխրացուն յատուկ տգետական և բռնակալ յատկութիւնը: Նրանք, հասարակ ժողովրդի

ՖԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԸ ՎԵՀ. ՆԱՍՐԱԴԻՆ ՇԱՀԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՎ

...Փառաւորապէս գեղեցկացաւ, եւ զարծակեցաւ կայսրութեան մայրաքաղաքը՝ Թէհրան: Եւրոպական ճաշատներ եւ ապարանքներ զարդարեցին նրան. Կայսերական քաղաքը հասունացաւ եւ իր ճիղերը տարածեց ...կաստանի եւ Եւրոպայի քաղաքների մէջ. նաեւ եւրոպական պանդոկներ ...տատւեցան եւ սկսան գործել: Փողոցները լուսաւորւեցան կազով եւ քաղաքի հնաւոր անկիւններն միմեանց ...ցան հեռախօսի թելով:

...արէնական Շահը իր բազմաթիւ ...ճանապարհորդութեանց հետ ունէր նաեւ ...կառուցման երկրատար ծիրը: ...գեղարհեստ եւ իմաստալից ...ները գրած է նաեւ դէպի Եւրոպայ արած ճանապարհորդութեանց մանրամասն նկարագիրը, որ յայտնում է խոստովանել աշխարհի իրեն ներշնչած տպաւորութիւնները եւ որն իր ուղիղ դատողութեան եւ գեղեցիկ գրչի յատկանիշն է:

Իսկ թէ այդ բարեբաստ թագաւորութեան ժամանակ որքա՜ն բարիք եւ հայրախնամ սէր են տեսած հայերը բարեգութ Շահինշահի կառավարութիւնից՝ վեր են ամեն գովասանքից եւ գրչով արտայայտելու անկարող: Այդ խաղաղիկ Վեհապետի ժամանակումն էր որ պարսկաստանի տարագիր հայերը իրենց մայր ճանաչեցին իրենց եւ ճանաչւեցան: Վեհափառ Շահը իր թագաւորութեան սկզբից իսկ մտադրութ մի սէր տածեց դէպ ի այդ դժբաղդ ազգը եւ կարծես թէ որդեգրեց նրան: Հային ամեն տեսակ ապահովութիւն եւ իրաւունքներ արւեցան ազատօրէն պաշտելու եւ դաւանելու իր կրօնը ու լեզուն եւ միջոցներ հայթայթւեցան նրան ի լոյս ընծայելու իր գեղեցիկ ծիրքերը, արքունի դերձակներ, ոսկերչապետներ եւ մինչեւ անգամ դեսպաններ ու նախարարներ տւին հայերը եւ կայսերական կառավարութեան հայրական հովանու ներքեւ հայերը աճեցան եւ զարգացան տամանդ ու կրթութեամբ:

Եւ վեհափառ Շահը պարսկահայոց այս բարոյական վերածնութեան գըլխաւորապէս նպաստեց իր մանաւոր հրամանագրերով, որով ազատւեցան հայոց դպրոցները եւ որոնց միջից կարիճներ միայն տարեկան 200 թումանի այն մշտական շնորհն որ Ռուսմնասիրաց ընկերութեան տրամադրութեան յանձնեցաւ իր վարժարանի յառաջադիմութեանն նպաստելու համար:

Ինչպէս տեսանք՝ Նասրէդդին Շահի թագաւորութիւնն իր այս 50 տարւայ ընթացքում քաղաքական նշանաւոր մի դէպք չներկայացրեց մեզ: Նա սուր քաշելու առիթ չփնտրեց երբէք, եւ եթէ երբէք քաշեց՝ այն էլ իր երկրի եւ իր պատւի համար էր: Պատերազմն ինքնին արդէն ատելի է ամեն երկրի եւ ամեն ժողովրդի համար եւ Նասրէդդին Շահն առանց իրեններն եւ այլոց արեան մէջ փառք փնտռելու՝ միշտ հաստատ եղաւ խաղաղ մի քաղաքականութեամբ իր երկիրը ու ժողովուրդը զարգացնելու եւ ծաղկեցնելու:

Այդ խոհեմ քաղաքականութիւնն արդէն 50 երկար տարիներից ի վեր նրա պերճափայլ անւան համար հիւսեց անթառամ փառաց անթառամելի մի պսակ, եւ պատմութիւնը բաց պիտի անէր յետն էջեր, իսկ նրա ժողովուրդը եւ մանաւանդ հայը որ չէ կարող երբէք մոռանալ իւր սիրելի նահատակ թագաւորին, տեղ տաւ նորան իւր սրտի մէջ:

Ա. Մարգարեան

վրայ նայում են իբր խորհելու մտածելու կարողութիւնից կատարելապէս զուրկ մեքենաների և շատ անգամ այդ մեքենաներին ցանկանում են գործածել իրենց կամքի մասնաւոր ձգտումներին։ Ընկերև է, թէ որքան զգալի բարեփոխութիւն առաջ կ'գար եթէ այդ խօսուն մեքենաները ցոյց տային սեփհական կամք, ցոյց տային իրաւունքի պաշտպանութիւն և նրանց իւրաքանչիւր ոտնձգութեան առաջ իրենց (stop)-ը լսելի անէին։ Որովհետև այդ ցաւալի բնաւորութիւնը յառաջանում է նախ նրանից, որ մեր կուսակրօն հոգևորականները իրենց կըղզիացած կեանքով կորւում են ընկերական աշխարհից և միայն ծառայում իրենց մասնաւոր գաղափարներին և զգացումներին. միւս կողմից էլ մեր խեղճ ժողովուրդը, դեռ ամենայն միամտութեամբ և խաւար նախապաշարման ազդեցութեան տակ, այնքան երես է տալիս նրանց, որ նրանք սկսում են խաղալ մինչև անգամ իւր զգացմունքների և մարդկային արժանապատւութիւնների հետ։ Ասացէք խնդրեմ, ինչ է նշանակում մօտենալ և համբուրել մի ձեռք, որ հազարաւոր կեղտոտութիւնների մէջ է գտնւել, ինչն է արժանացնում նրան այդ բարձր և վսեմ վերաբերութեան, չէ որ միայն մի պարզ կոչում։ Սա մի փաստ է ցոյց տալու համար այն, որ մենք մեր մարդկային արժանապատւութիւնը չենք ճանաչում և գնահատում և դրանով մեր ստորութիւնը խոստովանում ենք. եթէ մենք այսպէս կը վերաբերւենք դէպի մեր անձնական արժանապատւութիւնը, պատիւը, եթէ մենք այսքան կստորացնենք մեզ, ուրեմն էլ ինչ պահանջ ունինք անելու օտարից։ Ոչինչ, մենք ենք մեզ ստորացնողը մենք էլ պիտի լինենք մեզ բարձրացնողը։

Ջուղայեցի։

Նոր-Ջուղայ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԷՆԶԷԼԻԻՑ

----

14 ապրիլ 1896.

Պարսկահայ գաղթականութեան մի ամենաաննշան մասն է կազմում Էնզէլիի հայ տարրը, սակայն այդ 7-8 տնից կազմւած հայը գտնւելով աւելի մօտ Կովկասին և աւելի սերտ յարաբերութիւններ ունենալով շփւելու թարմ հոսանքի հետ, միշտ ցոյց է տալիս սկանաւոր դիրք, ազգային տեսակէտից։ Անցեալները ես գրեցի արդէն տեղիս հայոց դպրոցի մասին այսօր էլ պիտի յայտնեմ ուրիշ ուրախալի լուր, այն է այս քանի օրս կայացած հոգաբարձական ժողովում պ. Աւագ Մելիք Ալահվէրդեանը մասնանէշ անելով ընթերցարանի կարևորութիւնը, հրաւիրեց հոգաբարձութեան որ մի ընթերցարան բաց անէ. ժողովը ընդունեց այդ լաւ ինքեան համակրելի առաջարկը և այսօր արդէն իրագործւած է, նոր ընթերցարանը առ այժմ ստանում է 14 տեսակ լրագիրներ հայերէն և Ռուսերէն, յուսալի է որ ապագայում կ'ընդարձակէ իւր գործունէութեան սահմանը, որքան կ'ընդարձակւի գաղթականութեանս թիւը։

Արշակ.

ՆԱՄԱԿ ԹԷՀՐԱՆԻՑ

----

28 ապրիլ 96

Անցեալ կիրակէ Ս. Գէորգ եկեղեցում կատարւեց Պարսկաստանի Նահատակ Նայիբի համար պաշտօնական հոգեհանգիստ։ Այդ տխուր օրայ ընդհանուր տեսութիւնը աւելի ճեմնհաւ մարդկանց թողելով ես կուզէի խօսել այն աչքի ընկնող անկանոնութեանց մասին, որ ընդհանուր տպաւորութեան ազդեցութիւնը նսեմացնում էր։ Պէտք է ասած որ կազմակերպողները եւ փոխանորդ հայրը միանգամայն մոռացել էին, որ օտարներն էլ էին հրաւիրել եւ սրբէք չէին մտածել որ այդ օտարականները կատարելապէս անծանօթ լինելով մեր եկեղեցուն պէտք ունէին մի քանի պատուաւոր դիրք ունեցող առաջնորդողների, որ գէթ նրանց տեղ ցոյց տային, այնպէս որ ներս մտնողը երկար ժամանակ չը մնար բակում կանգնած ապա ինքն իրեն ներս մտնելով մի տեղ գտնէր. այն ինչ նեղսում մի ալիւրոդ հակեչ էին կարգել երգեցիկ խմբի վրայ, որ միանգամայն խանգարում էր խեղճ երեխաներին եւ եթէ չը խանէր կարծում ենք մեծ ծառայութիւն արած կը լինէր կանոնապահութեան։

Մի ուրիշ պակասութիւն էլ կար, որ յայտարարութիւնները շատ ուշ ղրկելով 1) (այսինքն միայն շաբաթ գիշեր) շատ քչեր էին բարեհաճել ներկայ գտնւել, այն ինչ ես համոզւած եմ, որ եթէ մի քանի օր առաջ ղրկած լինէին, աւելի մեծ թւով պատւաւորներ կը գտնւէին։

Այս ամենը ցոյց են տալիս, որ մենք մի բան անում ենք. բայց շատ ուշ եւ դանդաղութեամբ, որի հետեւանքը լինում է եւ անյաջողութիւն ընծայում անենք որ այսուհետեւ ա[…] շարժում ժամանակին կը լինի ոպա[…] ամեն ինչ ընթանայ բնական հո[…] քով։

Վ. Ս[…]

1) Զարմանալի է, որ դեռ շաբաթ օր կէս օրին էին յայտարարութիւնները մամուլին յանձնում Խմբ.

ՆԱՄԱԿ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻՑ

Կալկաթայ. 6 Մարտ 9[…]

Ձատերին է հետաքրքրում այն [..] ցը, թէ Պարսկաստանի և Հնդկաս[տանի] առաջնորդ Եսայի եպիսկոպոսն ինչ[ու] կու Հնդկաստան, թողնելով պ[…] կահայերին անհովիւ և Ջու[ղայ]լի Ամենափրկչեան վանքը մի […] ագէտ Տէրտէրների հսկողութ[եան] միայն, ուստի կարծեմ անտեղի [չի] լինել եթէ մի քանի խօսքով բա[ցատ]րենք լիշեալ եպիսկոպոսի Հնդկա[ստա]նում անցկացրած կեանքի մի քանի շահաւոր գծերը։

Ձկնի քանի մի ամիս ճանապար[հոր]դելուց, մեծ յուսով հասաւ Կալկ[աթայ] Հնդկաստանի հայոց կեդրոնը, և [իջ]ւանեց տեղիս հայոց Ս. Նազարէթ [եկե]ղեցում։ Քանի շաբաթ մնալուց [յետոյ] սկսեց իւր կրթւած և տաշւած [լինե]լու ապացոյցները տալ Կալկա[թայի] հայերին, կարծելով թէ նրանք էլ […] քանի ջուղայեցի հայեր են, բայց հ[…] ւանքն այն եղաւ որ ժողովրդի […] խալտառակութեան առարկայ դա[րձաւ] զինքն, առաւելապէս այն դէպք[ում] երբ մի պատւելի և ազգասէր […] րանի համարձակւել էր ծեծ[ել] պարոնայ։ 1) Դրա պատճառն այ[ն]

1) Եսայի եպիսկոպոսը դժբա[խտա]բար ուրիշ պարագայում եւս ցոյ[ց] տւել, որ երբեմն իր Փիզիքական [ուժ]մին էլ կարող է դիմել, հակ[առակ] կողմի հետ հաշիւ ունեցած ժամ[անակ] կը. եւ սա՛ ցաւալի յատկութիւն է հոգեւորականի համար։ Խմ[բ.]

ԴԷՊ 'Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գրեց Միքայէլ Ս. Մարգարեան

Շարունակութիւն № 10-ից

Դրա, թերեւս գտնում եմ այստեղ այնտեսակ մարդիկ, որոնք նրա բարի յատկութիւնները զանց անելով եւ միայն վանեցի լինելն յանցանք համարելով դատապարտեն նրան եւ պաշտօնից հեռանալն ուզեն----------

Այո, կան մի քանի վարդապետներ, որոնք նրան կործանելու համար միշտ չարիք են խորհում եւ որոգայթ են լարում: Ա՜խ, այդ մարդին Աստուած մեզ այցելու է ղրկել, բայց մեր եւ մերիններիս չարամտութիւնով այդ մեծ բաղդից պիտի զրկուինք:

Քանի՞ հոգի են այդ անհոգիները եւ որո՞նք են արդեօք, որ իրենց բարիքը չեն ուզում, կարո՞ղ էք նրանց անունները ինձ յայտնել, հայր, քանզի դրանք յիշատակութեան արժանի մարդիկ պէտք է լինեն.

Իմ հարցիս ուղղակի պատասխանելու փոխարէն այդ վարդապետն ինձնից հարցրեց թէ քանի՞ օր պիտի մընամ վանքում եւ երբ իմացաւ, որ դասըն օրի չափ մ'ինչոց ունիմ

----Քանի հոգի լինելն եւ անուններն դուք ինքներդ կարող էք իմանալ, ասաց, եթէ հետաքրքիր լինիք.

Այս ասելով ծեռքը զիտինը դրաւ, եւ ինձ ողջունելով անեակիցս հեռացաւ, քանզի արդէն եկեղեցու զանգակներն էլ զարկում էին. ապա ես էլ նրան հետեւելով եկեղեցի գնացի, թէ եւ աչքերս ինձ խիստ նեղում էին:

Երկու վարդապետներից կազմուած միաբանութեան մի բազմութիւն, երկու սարկաւագ եւ ընդամէնը քսան եւ երկու դպիր Աստուծոյ փառաբանութիւն կարդացին այդ երեկոյ ամբողջ միաբանութեան կողմից:

Այս բանը շատ զարմանք պատճառեց ինձ, ինչու որ եկեղեցիից դուրս ելնելու ժամանակ մի խումբ վարդապետներ տեսայ որ եկեղեցու եւ վանքի տանիքների վրայ պտըտում էին: Նախիջեւանցի ուխտաւոր ընկերիս հարցրի թէ.

----Այս վարդապետներն արդեօք ինչո՞ւ ժամ չեկան:

----Նրա էլ զուարճախօսութիւնը բռնելով պատասխանեց թէ.

----Սրանք էլ տանիքի եւ ոչ թէ վանքի վարդապետներն:

Ծուցս վերադարձայ, տխուր էի, մտածում էի մեր ազգի խեղճութեան վրայ, նա, որ իր յոյսը այդ վարդապետների վրայ է դրել. դեռ նոր էի ոտք դրել այդ սրբավայրի մէջ եւ այնտեղում ամեն ինչ մեծ մասամբ պղծուած էի գտնում: Այդ մ'իաբանութիւնն էր, որ իր դասերով, ներգործութեամբ ու բանութեամբ պղծել էր նրան: Գրիչս չի յառաջ երթում գրելու այն, որ զգում եմ. սակայն, քանի որ մարդ եմ եւ մարդկային մի սիրտ եմ կրում՝ բնականաբար պիտի զգամ այն պարտքն, որ որևիցէ մի կերպով թշուառութեան ծեռքն մատնուած անծանօթ կարեկից լինելոյ է հրաւիրում ինձ, եւ որովհետեւ հայ եմ, եւ Հայաստանի կիսամեռ որդւոց դժբաղդ վիճակին քանի անգամներ ականատես եմ եղել եւ լսել եմ նրանց քիչնի յուսահատ տրտունջներն, նրանց սրտի խոր հառաչանքն, տառապանքների պատմութիւններն եւ ապատամբ Քիւրտերի հարստահարութեանց վիպասանութիւններն՝ ի հարկէ ի սրտէ պիտի ցաւեմ եւ միայն պիտի ցաւիմ-------որանից ինչ օգուտ-------բայց որանից աւելի ինչ կարող է անել մի անհատ որ նրանց առաջն առնելոյ, կարողութիւնը չունի: Միայն մի յոյս, մի բաշխութեան տեղի է մնում ինձ, նրանք Ազգին հաղորդելով՝ նրա ուշադրութիւնը իւր եղբայրների եւ մանաւանդ իւր վանական հայրերի վրայ հրաւիրել:

Այսպէս կը մտածէի, երբ յանկարծ սենեկիս դուռը բացուեցաւ եւ առաջնորդական տեղապահ Գրիգորիս Աղասեանն վարդապետի սպասաւորն ներս մտնելով մի նամակ տուաւ ինձ. բացի, ահա թէ ինչ էր գրուած:

Մեծատենչ հայրենասէր Աղա Միքայէլ Պօլսեցի Մարգարեան

Մեծարոյ հայրենասէր

Հոգի ազնուական

Տրապիզոնէն գրած նամակդ ընդունեցի, անկեղծ սիրոյդ համաստիքը յայտնելէդ յետոյ կը հարցնես թէ ինչ պիտի ընեմ, զայն գործէ ինչ որ հայր Երեմեան եւ Աղեանն կառաջնորդեն քեզ եւ ինչ որ արդարութիւն եւ բնարծեր հայրենասիրութիւնդ կը թելադրեն քեզ: Ամէն բան սոր նկատէ վանքիդ մէջը ինչ որ կը տեսնաս հնութիւն եւ նորութիւն, հնութիւնը ինչ կը գործէ եւ գործեր է. նորութիւնը ո՞րպէս կընթանայ: Վանքիդ հին վիճակէն լաւ մի տեղեկանալով կարող ես նորին վեճակին եւ փոփոխութեան վրայ ա[…] կութիւն ստանալ, վերջապէս […] բան առողջութեամբ իմանալէն յ[…] մանրամասն պարագայից երկար[…] ած մի գրէ առ Մասիս լրագիր[…] դամ նոյն նամակին մէջը իրըև […] կողմնասէր, յոկ ճանապարհորդ մի[…] ացիր որպէս թէ սկզբնաւորւ հա[…] պած ես եւ դէպ ի Պարսկաստան […] թաս. իբրև հայ ազգասէր մի ա[…] եղած անենը՛ մըոյ վանից տարա[…] նութիւնները արդէն յակով դու ին[…] հեռաւոր կը լինիս եւ կը գրես իմ ճանապարհորդութեանդ ստորա[գրու]թիւն մի: Գրածիդ մէջը չափաւո[ր]թիւն, առողջութիւն պահելու կե[…] չի շեղես մանաւանդ նախապա[շար]եղանակներէն զգուշացիր. համես[տ] խոհական ընթացք մ'ի ունեցիր: ընկըզաբար արտասանէ Տարօնոյ […] խարհիկ երկրին վրայ, որ ուխտա[…] րամ խել մի վասակներու ծեռք […] նուած այդ չափ տարկացեր եւ խոն[…] հեր է, մինչեւ ի հող բազմադիմի […] սատութեան: Սիրեմ՝ զքեզ, հոգի՝ զաւէր. զգայուն եղիր, աչուշ ա[…] նայելով մի անցնիր, սուրբ Եփրա[…] ջուրով զուարթացուր երեսդ: Ս[…] տակի ըլրակներ նայէ, որոնք […] դիւցազանց յիշատակներն են: […] բան չունիմ գրելիք, երթաս բար[…] ղառնաս բարով, տէր ընդ քեզ, յա[…] ղութիւն քեզ, զԱրծուին եւ հայրեն[…] մոռանաս:

Պանդուխտ վշտակի[ր]

Հայրիկ

Հոկտ.9-ին Պոլիս

(Կը շարունա[կուի])

եղած, որ սրբազանը կամեցել էր ազգային դրամը իւր անձնական ծախուց համար գործածել և վերոյիշեալ պարոնը արգելք էր եղել այդ քայլին։

Սրբազանի յաւի ձգտումներից կարելի էր հետեւցնել, թէ նա յատկապէս եկած էր վաղամահ հանգուցեալների կտակները փոփոխութեան ենթարկելու և իւր քմաքի համաձայն կարգադրութիւններ անելու, բայց հոգաբարձուները քաղաքավար կերպով ցոյց տւին, որ գտնւում ենք մի երկրում ուր պարտաւոր ենք ամենքս էլ հնազանդել Վեհ. Թագուհու, սկզբունքների լայն հիման վրայ հաստատուած օրէնքներին։

Եպիսկոպոսի ներկայութեան ժամանակ մի հարուստ հայ վաճառական վախճանւեց, սրբազանը թոյլ չտւեց նրան ամփոփել եկեղեցու բակում և պահանջեց մի մեծ գումար, որ սովորականից շատ աւելի էր։ Նրա գերեզմանը արդէն պատրաստուած էր եկեղեցու բակում, և եպիսկոպոսը յենւելով որ չէ կարող նրանց համոզեցնել պարտաւորել էր արգելք լինել նրա ամփոփմանը. ի վերջոյ քանի հարիւր ռուփիներով համոզեցրին նրան, բայց դորա հետեւանքն այն եղաւ, որ աւելի ատելի դարձաւ։ Ահա նրա կատարած ամենանշանաւոր գործը Կալկաթայում։

Եպիսկոպոսը Կալկաթայում 5----6 ամիս մնալով, թողեց Ս. Էջմիածին գնալու մտադրութեամբ, նրա գնալուն ոչ ոք գնաց երկաթուղու կայարանը նրան ճանապարհ դնելու բացի տեղւոյս թեմակալ քահանաներից։

Կարելի է ընթերցողը, կարծէ թէ մինչև այժմ եպիսկոպոսը հասած կը լինի Ս. Էջմիածին, բայց ոչ, նա այդպէս շուտով Հնդկաստանից չի հեռանալ։ Երեւի Բոմբէի եկեղեցու միակ փոքրիկ սենեակը շատ է սիրում, մինչդեռ Կալկաթայի եկեղեցում ունենալով իւր ձեռքի տակ մի սրահ և երկու սենեակներ շատ անհանգիստ էր զգում իրան և ստիպում էր եկեղեցու հոգաբարձութեան որ մի հոյակապ տուն վարձէ իւր համար Կալկաթայի անուանի փողոցներից մէկում։

Ցարգելի ընթերցող չեմ կամենում ձեզ աւելի ձանձրացնել, միայն կամեցայ ձեզ համառօտաբար նկարագրել Գեր. Եսայի եպիսկոպոսի կեանքը և իւր սրբազան այցելութեամբ Հնդկահայերին տուած մխիթարութեան չափը և Ամենափրկչեան վանքի հաշւին ծախսած հարիւրաւոր թումանների փոխարէն տուած օգուտները։

Ռոփօ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թէհրան Ապրիլ 26-ին 96

Խնդրեմ հաճեցէք տեղ տալ Աստղ-Արեւելեանի մէջ հետեւեալ միքանի տողերիս։

Ես դեռ համոզուած չէի, որ մի անհատ փոքր ի շատէ զարգացած մարդի համբաւն ունենալուց յետոյ, համարձակւէր հասարակային շահերը ոտնակոխ անել յօգուտ բարեկամական կամ աւելի լաւ է ասել կուսակցական սերտ կապերի, կասկածի ենթարկելով և միևնոյն ժամանակ իւր ազնւութիւնը, անկեղծութիւնը և անաչառութիւնը, վերջապէս այս տխուր ասուերները մարմին են ըստանում մի նամակի մէջ, որ պ. Արշակ Մհրի. Գեւորգեանը բարեհաճել էր մտցնել տալ Աստղ-Արեւելեանի 15 երորդ համարի էջերում։ Պարոնը, որի ներկայութեամբ ես յանձնել էի ընթերցասիրաց ընկերութեան գրասրահի օգտին 94 թւին տուած երեկոյթի մանրամասն հաշիւները նոյն ընկեր. գանձապետ պ. Կ. Գօզասեանին եւ. մինչև անգամ քարտուղարի պաշտօնն էլ ինքն էր կատարում, այս օր հրապարակով ուրանում է այդ ամենը, կարծելով, թէ կարող է այդպիսով պաշտպանել մի մարդի, որ տխուր փաստերով հաստատւում է, թէ որքան բռնակալաբար է վերաբերւել դէպի նոյն ընկերութեան շահերը, որի օրինաւոր գանձապետն է եղել (իր ասելով)։

Այո, պարոն Արշակ, Ձեր պաշտպանութիւնը արժէք չունի, որովհետև Ձեր պաշտպանեալը աւելի ազնիւ գանւելով Ճաւցի միջոցով հրապարակ հանեց արդէն նոյն երեկոյթի հաշիւները։ Ակներև է, որ նա այդ հաշիւները չէր կարող հրապարակ հանել, եթէ ինձնից առած չը լինէր. Թողնենք դեռ ես այն հարցը թէ արդեօք այդ ցոյց տուած հաշիւք համապատասխան է իմ իրեն տուած հաշւին թէ ոչ. յամենայն դէպս Ձեր սուտ խօսելը Ձեր քաղկէցը գնաց, առանց շօշափելի օգուտ ներկայացնելու։

Միհրան Մ. Գրիգորեան.

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԿԱՆԱՆՑ ՇՐՋԱՆԻՑ

Բարև քեզ Թագուհի, ինչպես ես, շատուց է որ քեզ չէի տեսել ինչպէս կարօտել եմ։

Փառք Աստուծոյ Հռիփսիմէ հօրքոյր, էդ ո՞ր քամուցն էր, արևն որ կողմից ձագեց, չ'վախեցա՞ր. էլ ասո՞ւմ ես եղբօրս աղջիկն է, գնամ տեսնեմ ինչ է անում սաղէ, հիւանդ է։ Էհ, մեղքը քոնը չէ ժամանակն է փոխւել, էլ առաջւանը չէ։

Դէ լաւ, գիտես որ ես էլ ցաւ ունեմ, ախըր մանր երեխերքի տէր եմ, ինչպէս կարող եմ ամեն օր գալ, այս քանով էլ պիտի գոհ լինես։

Լաւ է լաւ, կուզես այդ էլ մի անի, մէկ անգամից մոռացիր, բայց ես խօմ չեմ մոռանայ, երբ ուզեմ կգամ։

Հա՛, գիտես որ այսօր էլ մի բանի համար եմ եկել. եկել եմ հարցնեմ տեսնեմ, որ սովեալների յանձնաժողովըն այստեղ էլ եկաւ թէ չէ։ Ես խօմ նորանցից զզւած եմ, չեմ իմանում ինչ անեմ, հէնց ինչ ասում ես որ չունեմ, ասում են էս տուր, էնտուր....

Ղորթէ, իմ մօտ էլ եկան, բայց ես քիչ թիթիզեցի, ինչ է նշանակում, ամուսինս ջոկ պիտի տայ, տղէս ջոկ պիտի տայ, ինձնից էլ զարդ են պահանջում, չէ որ էլի ամուսինս աշխատանքից է, ես խօմ ջոկ աշխատանք չունեմ որ տամ։

Էդ, հերիք չէ, իմանում ես ինչ են ասում, մէկն ասում է, թէ զարդերն պիտի լոտարի ձգեն, միւսն ասում է պիտի պատկերն ձգել տան և արժէք գնեն, ով որ աւել տւեց նորան ծախեն, դէ, ես պիտի տեսնեմ որ տւածս մատանին 50 ղ. եմ առել 30 ղ. են գին գնում, անպատճառ սիրտս կը ցաւի այն ժամանակ պիտի աւել տամ և յետ առնեմ, ի՞նչ լաւ միջոց, մեր ապրանքն մեզ են ծախում։

Էն էլ հարց է, տեսնես տւածն տեղ է հասնում թէ չէ, «Վայ աղջի Եղիսաբէթ, մի գա՜լանի բեր հօրքուրիս համար. չայն քեզ մոռանայ. սամաւարն էլ ձգի։

Մայրիկ, Սանամն եկել է ուզում է, քեզ տեսնի։

«Էհ՛ հողեմ նորա գլուխն, էդ էլ նորանցից է» ասա թող գայ ներս։

Բարև Թագուհի։ Օ՜հ, լոյս քո տեսնողին Հռիփսիմէ, էդ ո՞ր տեղլանք ես, չես երևում, գիտես որ հետդ կռիւ ունեմ. խօր աղջի ինչ կլինէր որ մէկ մատանիքից, քամարից, մէկ բան տայիր սովեալների համար, հէնց ազգասիրութիւններդ պիտի ցոյց տաք, գիտէք որ նորանք, սոված են, տկլոր են, տուն տեղ ոչինչ չունին ինչ կ'լինէր, որ մի բան տայիք, կարծէիք թէ նշանած եղած ժամանակներդ էդ մի մատանին էլ երեւս տեսնունք չէին բերել։

Լաւ ես ասում, բայց գիտես որ առածն ասում է (տանը պէտք եղած ճրագը, ժամի համար վարձք չի) ես եթէ կարող եմ օգնել, իմ մօտիկ դրացուն կօգնեմ յետոյ եթէ կարողացի հեռու տեղի սովեալներին կ'օգնեմ։

Թ. Աղքատին, տնանկին օգնելն լաւ է, բայց ճշմարիտ է, որ մենք դեռ կարօտ ենք օգնութեան........։

Ս. Սուսկայ սուս, գուցէ Հռիփսիմէ դու յիշում ես, երբ այս տեղ սով կար Ստամբօլից փող հաւաքեցին ղրկեցին մեզի համար, որ սովից չ'մեռնենք, հիմա էլ մենք պիտի փոխարինենք.......։

Հ. Հէնց բանն ընտեղումն է ո՛ր միշտ Ստամբօլից ղրկած փողերն են մեր աչքը խրում. շատ մեծ բան արեցին 40--50 հազար հայ բնակիչ ունեցող քաղաքից՝ երկու հարիւր ոսկի ղրկեցին. մեր Թէհրանի հարիւր տուն բնակիչ հայերն, այս վերջի տարում 4-5 հարիւր ոսկի ղրկեցին, դեռ ոչինչ տեղ չի երևում։

Ս. Էհ ուզողի մէկ երեսն է սև, չ'տւողի երկու երեսը, եթէ տալիս էք, ձեր հոգու փրկութեան համար է, կուզէք տւէք, կուզէք միք տալ. Բայց կրկին ասում եմ որ, խեղճ են, մնացել են անտուն, տկլոր, որբ, հազար ու մէկ տառապանքներ են կրում։ Ա՜խ, ուշացիմ, գնամ տեսնեմ գուցէ կարողանամ Հայկանուշին համոզեցնել, որ մէկ բան տայ։ Մնաք բարով, բայց լաւ չարեցիք։

Գնաս բարով։

Թ. Դուրանք գուցէ այսօր գան Խաթունի մօտ, գնանք մի լաւ թիթիզենք, մէկ էլ տեսնենք նորանից ինչ կառնեն։

Հ. Խեղճ Խաթուն, ինչ ունի որ առնեն, լուացք անելով իր և որբ աղջը՞կայ գլուխն հազիւ է պահում, օրւան հացի կարօտ է. դորան օգնելն է վարձք։

(Կը շարունակւի)

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՂ-ԱՆԵՒԵԼԵԱՆԻ)

Ռաշտ. 25 ապրիլ 96.

Ամսոյս 23-ին առաւօտեան ժամը մօտ 10-ին եկեղեցւոյ զանգակը տխուր կերպով ղօղանջում էր, եկեղեցւոյ բակից սկսած մինչև փողոցի դուռը պատած էին սևով ու սև դրօշակներով. դեռ մի օր առաջ հայերը եկեղեցւոյ դրան մօտ փողոցում պատրաստել էին մի յաղթական կամար Վեհափառ Շահի յոբելեանի հանդէսի համար սակայն նորա յանկարծակի մահուան լուրը սուգի և տրտմութեան փոխարկեց ամէն ինչ. կամարն ևս ծածկւեցաւ սև. քօղով։

Քաղաքի խանութները ամբողջովին պատած էին սևերով հասարակութիւնը խռնւած էր եկեղեցւոյ բակը ամենքը ցաւում, ամենքը ողբում էին իրենց սիրելի Շահի մահը։ Երկու օր ազալի հոգեհանգիստ կատարւեցաւ տեղւոյս ս. Թարգմանչաց եկեղեցում, Նորին Կայսերական մեծութեան պարսից հայասէր Շահնշահի համար. եկեղեցին լիքն էր բազմութեամբ քահանան մի շատ ազդու քարոզով բացատրեց թէ ինչպիսի սիրով էր վերաբերւում հանգուցեալը դէպի հայութիւնը, և թէ ինչպէս հայրաբար խնամում պահպանում էր նա իր հպատակ հայերին։

Բարձրագոյն հրամանաւ ադոյ երկրորդ օրը սևերը վեր առնւեցան և կատարւեցան գահակալութեան թագադրութեան հանդէսը, միւս օր երեկոյեան հայերը ներկայացան քաղաքապետին իրենց ցաւակցութիւնը յայտնելու Շահնշահի մահւան համար և շնորհաւորելու Նորին Մեծութեան գահակալութեան թագադրութիւնը։

Ս.

Փոխադրութիւն

Jules Robert-ից

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

I

Ամուսնութեան ապագայութիւնը։

Ամեն երկրներում և ամեն ժամանակ, ամուսնութիւնը կատարուած և կատարւում է զանազան տեսակով և պայմաններով։ Մի տեղ կատարւում է իբր կեանքի ամենակարեւոր մի գործ իբր ազատ և ինքնակամ միաւորութիւն, մի այլ տեղ իբր մի աննշան ձեւակերպութիւն որը երկու ամուսնացողների վրայ շատ թեթև ազդեցութիւն է ունենում։

Այն տեղերում ուր քաղաքակրթութիւնը աւելի առաջացած է, ուր մարդկային օրէնսդրական իշխանութիւնը ճանաչած է, որ երկու սեռերն էլ (կին և մարդ) բնութիւնից կեանքի և երջանկութեան մի հաւասար իրաւունք են ստացել, այդ տեղերում կինը փայլում է իւր կատարեալ նշանակութեամբ և կրթչի պաշտօնն է ստանձնում։

Կինը իւր ամուսնու համար օժիտ է բերում մի յարատև բարոյական հարստութիւն, որը ամուսնու ունեցած դրամագլխից ոչ մի համեմատութեան մէջ յետ չէ մնում, ուստի այդպիսով կնոջ ինչպէս և մարդու համար ամուսնութիւնը ընկերական կեանքի ամենաքաղցր մի կապ է դառնում։

Արևելեան ազգերի մօտ՝ ուր կինը բնութիւնից օժտուած իրաւունքներից կատարելապէս զուրկ, ոչ մի ընկերական կարեւորութիւն չ'ունի, իր ամուսնու համար ոչ մի օժիտ չէ բերում, բանտարկուած է մի կանանոցի կամ թէ տան խորքերում, առանց մասնաւոր իրաւունքի, առանց բացայայտ ազդեցութեան։

Մի քանի ժողովրդների մէջ, որոնց մօտ շահամոլութիւնը աւելի բազմացած և զարգացած չէ, ամուսնութիւնը կատարւում է մի հասարակ բերանացի պայմանով։ Մի քանի ուրիշների մօտ ապագայ փեսացուին ենթարկւում են այլ և այլ փորձութիւնների, որով ուզումեն նրա արժանաւորութիւնը հաս-

կանայ շատ անգամ իր սիրեցեալն լինում է իր քաղաքացութեան, գործունէութեան, բանիմացութեան և ճարտարութեան սահմանը։

Յամենայն դէպս, ամենայն երկրներում ամուսնութիւնը մի ուրախութեան և զւարճութեան առիթ է տալիս։ Ամենախեղճ մարդն անգամ իր աղջկան կամ որդուն ամուսնացնելու օրը ցանկանում է, որ իր բարեկամներն ևս մասնակցեն այդ ուրախութեան, և այդ պիսով հաւաքում է իր մօտ իր բոլոր բարեկամներին և ծանօթներին որոնց հետ միասին ամուսնութեան եկեղեցական օրէնքները կատարելուց յետոյ իրենց ժամանակի մի մասը զւարճում են այդ առթիւ կատարած ուրախութեանը։

Մարդը ծնւած է կնոջ՝ և կինը մարդու համար. նրանք միանում են ամուսնական կապերով։

Ամուսնութիւնը մի սրբազան կապ է որով սիրեցեալների յոյսը պսակւում է։ Ամուսնական սէրը մի անապական, անվրդով, անմոլոր սէր է, մի խաղաղ և դիւթիչ սէր. որի ներգործութիւնը տարածւում է ժպտալի ապագայում։ Այդպիսով ամուսնութեան մէջ սէրը, չէ նմանում այն սաստիկ սիրին որը մարդին սգեսպառ է անում և իրեն փչացնում և որ կոչւում է տռփանք։ Ամուսնական սէրը պէտք է յորդւէր իբր ընտանեաց հիմն, ընտանեկան կրգում նա պէտք է պահպանէր երջանկութիւն և ուրախութիւն, բայց այդ երջանկութիւնը և ուրախութիւնը միայն մի լաւ յարմարցրած ամուսնութեան հետևանք կարող է լինել։ Այդ պատճառաւ է միայն, որ ամուսնութիւնը ամուսնացեալների սրտում կարող է երջանկութիւն ցանել։

Ամուսնութիւնը մի ընկերական պայման էլ է, որով անհատներ, տարբեր սեռից՝ փոխադարձաբար մասնակից են լինում միմեանց կեանքի անբաժան հաճոյքներին, և վշտերին։ Նրանք մէկը միւսի հետ միանում են, որպէսզի կարողանան աւելի քաջութեամբ դիմանալ մարդկութեան կեանքի փշալի շաւղին հետևող անողոքելի ճակատագրին։

Ամուսնութեամբ միացած սրտերի առաջին պարտականութիւնն է միացնել իրենց լաւը, բարիքը, փափագները յոյսերը և իրենց մտադրութիւնները։

Մարդը փայլում է իր ընտանիքում, իր հոգւոյ ույժով և մտքի ընդարձակութեամբ. Եւանդը նրանում սիրոյ անձնւիրութեան և կարողութեան պարծանք է։ Կինը պատասխանում է այդ բարձր յատկութիւններին բնութիւնից առանձնաշնորհեալ գեղեցիկ բնազդումներով։

(Կը շարունակւի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յոբելեանի յանձնաժողովը իր վերջին (1|13 Մայիսի) նիստում, վճռեց երջանկայիշատակ Շահին տրւելիք նւէրները և ուղերձները նոյնութեամբ պատրաստել. քանի որ Ն. Կ. Բ, Մուզաֆրէդդին Շահի բարձր կամքն է որ դրանք իբրև յիշատակ յոբելեանի արքունական թանգարանումը պահւին. իսկ ինչ վերաբերում է նոր գահակալ Շահի ընդունելութեան ու ընդառաջ երթալու խնդրին, այդ՝ իր պաշտօնի սահմաններից դուրս տեսնելով որոշեց թողնել տեղիս հայ հասարակութեանը որ, հարկ եղածը կարգադրէ. ուստի մենք հաւատում ենք որ փոխանորդ Հայրը ընդհանուր ժողով հրաւիրելով պիտի բարեհաճի այս խնդիրը մի կարգադիր յանձնաժողովի յանձնել, որ ընդունելութեան պատրաստութիւնները օր առաջ կարգադրւին։

Հաստատ աղբիւրներից լսում ենք, որ Վեհափառ Մուզաֆրէդդին Շահը գալ Ջիլհաջ ամսի 3-ին ճանապարհ կընկնի դէպի Թէհրան, առաջին օրը Ն. Մեծութիւնը պիտի մնկնի Բաղ Շէմալ (մի այգի է Դավրէժի մօտ) այնտեղ 3 օր մնալուց յետոյ պիտի շարունակէ ճանապարհը։ Ջիլհաջ վերջին պիտի ժամանէ Սալթանաթաբադ (Թէհրանից մէկ մղոն հեռու արքունական մի այգի է) Սոյս մուհառամ ամսի սկզբին Հէջրի 1314 թւականի տարեմուտին, Թէհրանի ժողովուրդը բաղդ պիտի ունենայ իւր Վեհապետի գալուստը ողջունելու։

Ամսոյս 26-ին Դավրէժում գահ նստեց Ն. Վեհ. Մուզաֆրէդդին Շահը և Ն Բարձ. հրամանով սուգի նշանները վերացան և հրաման եղաւ նաև, որ նոր Շահի անունով դրամ պատրաստւի։

Անգլիոյ Վեհ. Թագուհու կողմից անցեալ շաբաթ օր Անգլիացոց դեսպանը թարմ ծաղիկներով մի պսակ դրաւ հանգուցեալ Թագաւոր Կայսեր ժամանակաւոր շիրմի վրայ։

Հեռագիրը լուր է տալիս, որ Ռուսաց Զարը մէկ ամսով յետաձգել է իր թագադրութեան հանդէսը հանգուցեալ Շահի մահւան առթիւ։

Կիրակի օր Ս. Գէորգ եկեղեցում հանգուցեալ Թագաւոր հօր հոգեհանգստին ստորներից ներկայ էին. Ն. Մեծ. Սադրազամի կողմից Ն. Վսեմ. Մուսդէշառէլ-վզարէն---Արտաքին գործոց նախարարութեան դիւանատան նախագահը իրեն մի քանի պաշտօնեաներով։ Ն. Վսեմ. Քոնթ-Մոնթ-Ֆորթ Նազմ-էլ Մոլք (դեսպանների ընդունելութեան երկրորդ արարողապետը) իրեն երկու որդիներով։ Ռուսաց բանկի տնօրէնը (Դիւգրիւմով) Դավրէժի Բէկլար Բէկու կողմից ցաւ յայտնող եղաւ փոխանորդ Հօրը իրեն ներկայ գտնւել չը կարողանալու համար։

Ամսոյս 19-ին Ս. Թադէոս և Բարթողիմէոս եկեղեցու ծխականները ժողովի էին հրաւիրւած նոր երեցփոխ ընտրելու համար, ներկայ էին միայն 6 հոգի որով ժողովը տեղի չունեցաւ և որոշւեցաւ որ Դավլէթի թաղում լինի միւս ժողովը։ Ցաւալի է որ այս վերջին ժողովը անպատճառ տեղի կունենայ և մի երեցփոխ կընտրւի և եկեղեցու հաշիւները և դրամները կազատւեն պատահական ձեռքերից, և հրաւիրում ենք գործակալ հօրը որ աճապարէ կազմակերպել ժողովը, որքան կարելի է շուտ։

Թէհրանի Ուսումնասիրաց ընկերութեան մասնաժողովը խնդրում է մեզնից հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնը յայտնել Մեծ. պ. Ալէքսանդր Մելիք Ազարեանին, որ բարեհաճել է սոյն ընկերութեան օգտին պատրաստւած մի ճակատագրի տոմսակներից 10 հատ նւիրել ընկերութեան։

Անզալիից մեզ գրում են որ այնտեղ գտնւելով պ. պ. Էլիազարովը և Ալէքսանդր Մելիք ազարեանը խոստացել են իրենց ծախքով մի դպրոցական շէնք կառուցանել հինգ սենեակներով։

Նոյն տեղից յայտնում են նաև, որ վարժարանի հոգաբարձութիւնը մտադիր է գալ ուսումնական տարեշրջանի համար մի վարժուհի ևս հրաւիրել։

Ռաշտից լուր ենք ստանում որպէս թէ Զարի կողմից թնդանօթներ են ղրկւել Անզալի, որ շուտով պիտի ճանապարհւին Թէհրան. (երևի հանգուցեալ Շահի յոբելեանի նւէրն պիտի լինէր Զարի կողմից)։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Daily Newsի միջոցաւ հանգանակւած եւ «Հայոց նպաստից Փոնդին» յանձնւած (մինչեւ մարտի 30-ը միայն) գումարն է 33.017 անգլ. «ոսկի 11. շիլլինգ» որը առանց որեւէ նւազման պիտի տրւի տառապող հայերին, որոնց թիւը 200,000-ի է հասնում այս օր, բայց Սըր Ֆիլիփ Քըրրիի պաշտօնական պահանջներին նայելով առայժմ 100,000 անգլ. ոսկի է հարկաւոր ներկայ ամիսները կենդանի պահելու համար: Նպաստողները կարող են իրանց նւէրն ուղարկել հետեւեալ հասցէին, The Daily News office Bouverie street եւ փոխանակագիրը վճարելի գրել այս անուան Edward Atkin (treasurer of the fund)

Ապրիլ 4-ին Deily News-ի միջոցաւ հաւաքւել է եւս 409 անգլ. ոսկի հայ տառապեալների համար:

Փարիզի նշանաւոր արքեպիսկոպոսներից մի քանիսը, հրաւիրել են իրանց հօտը, յետ չմնալ բողոքական եկեղեցիներից հայ տառապեալներին օգնութիւն հասցնելու, եւ սկսել է Ֆրանսիայումն էլ հանգանակութիւններ բացւել:

Հայոց նպաստից Փոնդի յանձնախումբը հետեւեալ շրջաբերականն է ուղարկել Քանադայի, Ամերիկայի եւ Աւստրալիայի մամուլներին.

«Հաւատալով որ աշխարհիս բոլոր անգղիախօս ժողովուրդները խորապէս համակրեն Անգլիան Թիւրքիայում անօթի եւ տառապող հայերին. ուստի դիմում ենք խնդրելով, որ 200,000 հոգի թշւառացած մարդ, կին եւ երեխաների կենաց անհրաժեշտ պիտոյքները հոգալու համար նպաստներ հասցնի. վերջին վեց ամիսներում տեղի ունեցած կոտորածներից կենդանի մնացած հայերի մէջ սարսափելի թշւառութիւն, աղքատութիւն եւ սով է տիրում, որոնք տակաւին մահից ազատելու համար փախել են այն քաղաքները, որ Բրիտանական հիւպատոսութիւն կայ:

Բոլոր մարդասէր անձնաւորութիւնից շնորհւած նպաստները պիտի ուղարկւին Բրիտանական դեսպան Ս. Փ. Քըրրին, որը պիտի գործածէ քաղաքավարիք աշխարհը սարսափեցնող վերջին կոտորածներից ազատւած եւ կողոպտւած դժբախտ ժողովրդի թշւառութիւնը վերացնելու համար:

Ն. Վ. Թագուհու, եւ միացեալ նահանգների Պօլսոյ դեսպանների ջանքերովը, Անատոլիայում 19 դիւաններ են հաստատւել ուր տեղ յաջողութեամբ եւ քաջ Ամերիկացի միսիոնարների անխոնջ ջանքերովը բաժանում է հարկաւոր եղած նպաստները:

Թէեւ մինչեւ այս օր 35,000 անգլ. ոսկի հաւաքւել եւ բաշխւել է, բայց այս հալածւած ժողովրդին յոյժ տանելու եւ հագուստ հասցնելու համար 100,000 ոսկի էլ հարկաւոր է, որոնցից շատերը, առ ի չգոյէ սերմի, չեն կարողացել ցանել, եւ այս տարի անօթութիւնից պիտի մեռնեն, եթէ նոյա օգնութիւն չհասնի:

Շատ բանտարկեալներ եւ բարեգործներ հրաւիրւելեն ժողովրդին, նպաստներ հասցնել փոնդին, եւ որ այդ դիմումները ընդհանրանալով պիտի ունենան իրանց առատ արդիւնքը: Եկեղեցիներին եւ մատուռներին եղած նուիրատւութիւններն անգամ չեն կարող այնքան առաջնահետեւանք ունենալ, ինչպէս պիտի ունենայ մեր առանձնական եւ անհատական բարեգործականներին օգնելը: Փոնդին ուղղւած նպաստները շնորհակալութեամբ կընդունին յարգելի գանձապահից ի՝ Grositenor House London. W. »

«Արժիլ» հայոց նպաստից փոնդի նախագահ:

«Վեսթմինսթըր» Գանձապետ, հայոց նպաստից փոնդին:

ՎՐԻՊԱԿ

Անցեալ 15-երորդ համարում հանգուցեալ Վեհ. Նասրէդդին Շահի կեանքի ազգութեան մէջ սխալմամբ տպւած է «իրեն ու կէս տարեկան էր, երբ իր պապը մեռաւ» պապի փոխարէն պէտք է հայր լինի:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔ

Հին ռուսաց ոսկի	41 ղ.	50
Նոր ,, ,,	40 ղ.	50
Պարսից թումանի ոսկի	18 ղ.	75
,, հինգ ղրանանոց	9 ղ.	50
Տաճկաց ոսկի	46 ղ.	85
Ռուսաց ռուբլի	5 ղ.	20
Սև փողի ստաֆն 1 թումանի ոսկեակի.	2 ղ.	50

ՓՈԽԱՆԱԳՐԵՐԻ ԱՐԺԷՔՆԵՐ

Լոնդոնի վրայ 3 ամսով թւականից 1 լիրա 49 50

Տաճկական լիրա Պօլսոյ վրայ 1 ամսով 46 ղ.

Ռուսական ռուբլին Ռուսիոյ վրայ 194 կոպեկն 10 ղռան,

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ՝

Աստղ-Արևելեան Ընկերութիւն

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

Մակար Կ. Մակարեանց

Թէհրան՝ Ջաւա-Հայ Տպարան